

תהילים פרק ק"ג

בִּרְכוּ ה' כָּל מַעֲשָׂיו

המזמור מתחיל בהודיה אישית של האדם על רפואת נפשו וסליחת חטאיו, וממשיך בהכרה בענווה באפסות האדם מול נצחיות חסד ה'. יש כאן מעבר מהתבוננות פנימית אל קריאה לכל הברואים להצטרף לברכת ה', מתוך ידיעה שמלכותו של ה' משלה בכל.

(א)לְדוֹד:

בִּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה, וְכָל קִרְבִּי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ.

(ב)בִּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה, וְאֵל תִּשְׁכַּחֵי כָל

גְּמוּלָיו.

(ג)הִסְלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵכִי, הִרְפָּא לְכָל תַּחֲלָאִיכִי.

(ד)הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיִּיכִי, הַמַּעֲטֵר כִּי חֶסֶד

וְרַחֲמִים.

(ה)הַמִּשְׁבִּיעַ בְּטוֹב עֲדִיךָ, תִּתְחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁר

נְעוּרֵיכִי.

(ו)עֲשֵׂה צְדָקוֹת יְהוָה, וּמִשְׁפָּטִים לְכָל עֲשׂוּקִים.

(ז)יֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה, לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו.

(ח)רַחֲמוֹם וַחֲנוּן יְהוָה, אֲרֹךְ אֲפִים וְרֹב חֶסֶד.

(ט)לֹא לִנְצַח יָרִיב, וְלֹא לַעֲוֹלָם יִטּוֹר.

(י)לֹא כַחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ, וְלֹא כְעֹנֵתֵינוּ גָּמַל

עָלֵינוּ.

(יא)כִּי כִגְבַהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, גָּבַר חֶסְדּוֹ עַל

יִרְאָיו.

(יב)כִּרְחַק מִזֶּרֶחַ מִמַּעַרְב, הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת

פְּשָׁעֵינוּ.

(יג) כָּרַחֵם אֶב עַל בְּנִים, רַחֵם יְהוָה עַל יְרֵאָיו.
 (יד) כִּי הוּא יָדַע יִצְרָנוּ, זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנַחֲנוּ.
 (טו) אֲנוֹשׁ – כַּחצִיר יָמָיו, כַּצִּיץ הַשָּׂדֶה – כֵּן יִצִּיץ.
 (טז) כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינָנוּ, וְלֹא יִכְרְנוּ עוֹד
 מְקוֹמוֹ.
 (יז) וַיַּחֲסֹד יְהוָה מַעֲוָלָם וַעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו,
 וַיִּצְדָּקְתוּ לִבְנֵי בָנִים.
 (יח) לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ, וּלְזֹכְרֵי פְקֻדָּיו לַעֲשׂוֹתָם.
 (יט) יְהוָה בְּשָׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
 מַשְׁלָה.
 (כ) בִּרְכוּ יְהוָה מִלְּאֲכָיו, גְּבֻרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ,
 לְשֹׁמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ.
 (כא) בִּרְכוּ יְהוָה כָּל צַבָּאֵיו, מַשְׁרָתָיו עֲשֵׂי רְצוֹנוֹ.
 (כב) בִּרְכוּ יְהוָה כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת
 מַמְשַׁלְתּוֹ, בִּרְכֵי נַפְשֵׁי אֶת יְהוָה.

שני חלקים במזמור. הראשון (א"יב. 84 מילים) הוא אישי, על כך שיש לברך את ה' הרופא לכל התחלואים וסולח לכל העוונות:

בִּרְכֵי נַפְשִׁי אֶת ה', וְכָל קֶרְבִּי (=האברים הפנימיים) אֶת שֵׁם קְדָשׁוֹ. בִּרְכֵי נַפְשִׁי אֶת ה', וְאֵל תִּשְׁכַּחֵי כָל גְּמוּלָיו (=הטובות שהוא עשה). הִסְלַח לְכָל עֲוֹנָי, הִרְפָּא לְכָל תַּחֲלָאִיכִי. הַגּוֹאֵל מִשָּׁחַת (=ממוות) חַיִּיכִי, הַמַּעֲטֵרְכִי (=המקיף אותך) חֲסֹד וְרַחֲמִים. הַמַּשְׁבִּיעַ בְּטוֹב עֵדְךָ (=את התכשיט שלך), תַּתְּחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁר (המשיר את נוצותיו ומחדשם) נְעוּרֵיכִי. עֲשֵׂה צְדָקוֹת ה', וּמַשְׁפָּטִים לְכָל עֲשׂוּקִים. יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה, לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְלֻדֹתָיו (=מעשיו). רַחוּם וְחַנוּן ה', אֶרְךְ אֲפִים וְרַב חֶסֶד. לֹא לִנְצַח יָרִיב (=יכעס), וְלֹא לַעְוָלָם יִטּוֹר (=ישמור, את כעסו). לֹא כַחֲטָאֵינוּ עֲשֵׂה לָנוּ, וְלֹא כְעֹנֵתֵינוּ גָמַל עָלֵינוּ (אלא היקל בעונשינו). כִּי כִגְבַהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, (כך) גָּבַר חֶסְדְּךָ עַל יְרֵאָיו. כִּרְחֹק מִזְרַח מִמַּעַרְב, (כך) הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת פְּשָׁעֵינוּ.

חלקו השני של המזמור (יג"כ. 82 מילים) הוא ברכה שבאה מתוך הכרה במלכות ה'. רחמי ה' עלינו, מתוך הכרתו את אפסות האדם: בָּרַחֵם אֶב עַל בְּנִים, (כך) רַחֵם ה' עַל יְרֵאָיו. כִּי הוּא יָדַע יִצְרָנוּ (=יצירתנו, מן העפר), זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנַחֲנוּ. ניתן גם לפרש יִצְרָנוּ כמו כִּי יִצֵּר לֵב הָאָדָם רַע מְנַעְרֵיו (בראשית ח, כא), אך מכך שהפסוק הוא בחלקו השני של המזמור, נראה יותר שהוא בא לבטא את אפסות האדם ולא את חטאיו.

ממשיך דוד ואומר: אָנוּשׁ – כְּחָצִיר יָמָיו, כְּצִיץ הַשָּׂדֶה – כֵּן יָצִיץ. כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ (=נשבה עליו) וְאֵינָנוּ, וְלֹא יִכְיֶרְנוּ עוֹד מְקוֹמוֹ. וְחֶסֶד ה' מַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו, וְצַדִּיקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. לְשִׁמְרֵי בְרִיתוֹ, וְלוֹזְכְּרֵי פִקְדָּיו לַעֲשׂוֹתָם (=לעושי מצוותיו). בַּסִּיּוֹם הַמְּזֻמּוֹר קוֹרֵא דוֹד לְכוּלָם לִבְרֹךְ אֶת ה', שֶׁכֵּן מַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה: ה' בְּשָׁמַיִם הִכִּין (=ייסד את) כִּסְאוֹ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה. בְּרִכּוֹ ה' מְלָאכָיו, גִּבּוֹרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ, לְשִׁמְעַת בְּקוֹל דְּבָרוֹ. בְּרִכּוֹ ה' כָּל צַבָּאָיו (=חיילותיו), מְשֻׁרְתֵי עֲשֵׂי רְצוֹנוֹ. בְּרִכּוֹ ה' כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מְשֻׁלָּתוֹ, בְּרִכֵּי נַפְשֵׁי אֶת ה'. הַמְּבָרָכִים הֵם כָּל עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ שֶׁל ה', שֶׁהֵם בְּכָל מְקוֹמוֹת מַמְשַׁלְתוֹ.

מה הקשר בין חלקי המזמור? פתיחת המזמור וסיומו זהים: בְּרִכֵּי נַפְשֵׁי אֶת ה', אך בעוד חלקו הראשון מתמקד בנו כבני אדם, חולים וחוטאים, ובחסדי ה' עלינו אנו בריאים וממשיכים – הברכה שלנו לה' באה מתוך המציאות. חלקו השני של המזמור מתאר אותנו כבני חלוף, וכולל אותנו עם כל היצורים – הברכה שלנו לה' היא מתוך עשיית רצון ה'. אם כן, הברכה לה' יכולה להתחיל מתוך צרכים אישיים, אך בסוף היא באה מתוך הצטרפות למקהלת הבריאה כולה.